Rīgā, 2026. gada 10. novembrī
Nr. 78/2026

Latvijas Republikas Ministru prezidentam,

Ministru kabinetam,

Partijai "Apvienotais saraksts",

Partijai "Latvija Pirmajā Vietā",

Partijai "Suverēnā vara",

Partijai "Nacionāla Apvienība",

Partijai "Progresīvie",

Partijai "Jaunā Vienotība"

FICIL priekšlikumi jaunās valdības prioritātēm

Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) aicina jauno valdību par vienu no galvenajām prioritātēm izvirzīt Latvijas ilgtermiņa konkurētspējas stiprināšanu, nodrošinot prognozējamu uzņēmējdarbības vidi, efektīvu valsts pārvaldi un mērķtiecīgu ekonomikas attīstību. Pieaugošas ģeopolitiskās nenoteiktības, demogrāfisko izaicinājumu un starptautiskās konkurences apstākļos īpaši būtiski ir gan noteikt stratēģiskās prioritātes, gan nodrošināt to konsekventu īstenošanu.

Latvijas ekonomikas izaugsmes potenciāls ir cieši saistīts ar sešiem savstarpēji papildinošiem priekšnoteikumiem: **cilvēkkapitāla attīstību, inovācijās balstītu ekonomikas transformāciju, konkurētspējīgu enerģētiku un rūpniecības attīstību, efektīvu, caurskatāmu un prognozējamu valsts pārvaldi, ēnu ekonomikas apkarošanu godīgas konkurences aizsardzībai, kā arī kapitāla tirgus attīstību**. Mērķtiecīga rīcība šajās jomās ir būtiska investoru uzticības stiprināšanai, investīciju piesaistei augstas pievienotās vērtības jomās un Latvijas ekonomikas ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai.

Pirmkārt, FICIL rosina noteikt cilvēkkapitāla attīstību un talantu pieejamību kā vienu no Latvijas ekonomiskās konkurētspējas pamatprioritātēm.

Ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes priekšnoteikums ir kvalificēts darbaspēks, kura zināšanas un prasmes atbilst darba tirgus vajadzībām. Latvijas konkurētspēja ir tieši atkarīga no tā, cik sekmīgi spēsim nodrošināt iedzīvotājiem zināšanas un prasmes, kas nepieciešamas tehnoloģiju

attīstības un mainīga darba tirgus apstākļos. Nelabvēlīgās demogrāfiskās tendences un darbaspēka pieejamības izaicinājumi palielina nepieciešamību pēc pārdomātas un koordinētas cilvēkkapitāla attīstības politikas, skaidras institucionālas pārvaldības cilvēkkapitāla jautājumos un viedas migrācijas politikas.

FICIL Sentiment Index 2026 rezultāti liecina, ka ārvalstu investori joprojām negatīvi vērtē progresu izglītības kvalitātes, darbaspēka prasmju attīstības un talantu pieejamības jomā[1]. FICIL aicina valdību nodrošināt sistemātisku darba devēju iesaisti izglītības programmu izstrādē un pilnveidē, lai izglītības sistēmā iegūtās zināšanas un prasmes atbilstu darba tirgus vajadzībām. Prioritāri jāstiprina STEM izglītība, profesionālā pilnveide un pārkvalifikācija, vienlaikus īstenojot mērķtiecīgus pasākumus talantu piesaistei un noturēšanai.

Talantu pieejamība ir svarīga gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Lai mazinātu darbaspēka trūkumu un stiprinātu Latvijas konkurētspēju, FICIL aicina īstenot mērķtiecīgu politiku kvalificētu ārvalstu speciālistu, pētnieku un reemigrantu piesaistei un noturēšanai Latvijā. Prioritāte ir ātras un prognozējamas kvalifikāciju atzīšanas, nodarbinātības un uzturēšanās procedūras, kā arī atbalsts ārvalstu absolventu pārejai darba tirgū un efektīvi integrācijas pasākumi piesaistītajiem speciālistiem un viņu ģimenēm.

Otrkārt, FICIL aicina noteikt inovāciju ekosistēmas attīstību par Latvijas ekonomikas strukturālās transformācijas un ilgtspējīgas izaugsmes virzītājspēku.

Latvijas ekonomikas turpmāko attīstību nav iespējams balstīt tikai uz līdzšinējām izaugsmes priekšrocībām un tradicionālajiem ekonomiskās darbības modeļiem. Pieaugošā starptautiskā konkurence, tehnoloģiju attīstība un ierobežotā cilvēkkapitāla pieejamība nosaka nepieciešamību pāriet uz augstākas pievienotās vērtības ekonomiku, lai kāpinātu Latvijas konkurētspēju un eksportspēju.

FICIL ieskatā šādai transformācijai nepieciešama efektīva inovāciju ekosistēma, kas prasa publiskā un privātā sektora ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, ciešāku zinātnes un uzņēmējdarbības sadarbību, kā arī pētniecības rezultātu komercializāciju. Īpaša uzmanība jāpievērš atbalsta instrumentiem, kas motivē lielos privātos uzņēmumus un valsts kapitālsabiedrības uzņemties industriālas misijas, kas veicina inovāciju ekosistēmas attīstību - sadarbību ar pētniecības un izglītības iestādēm, jaunuzņēmumiem un citiem partneriem, izmantojot citu valstu labās prakses piemērus[2,3]. Tas motivētu privātā sektora ieguldījumus inovācijās, pētniecības rezultātu komercializāciju, uzlabotu izglītības un pētniecības kvalitāti,

[1] FICIL. Sentiment Index 2026. Available: https://www.ficil.lv/wp-content/uploads/2026/05/FICIL-Sentiment-Index_Report_2026.pdf
[2] Business Finland. Veturi - Funding for leading companies and ecosystems: https://www.businessfinland.fi/en/services/funding/funding-services/financing-of-leading-companies-and-ecosystems/
[3] Vinnova. Accelerated Startup Partnership: https://www.vinnova.se/en/calls-for-proposals/accelerate-swedish-partnership/ffi-asp-2.0-2026

mazinātu izdevumus un riskus, veidojot sinerģijas un efektīvāku pieejamo resursu izmantošanu (finansējums, cilvēkkapitāls, infrastruktūra).

Vienlaikus inovāciju attīstībai un industrializācijai nepieciešama konkurētspējīga un droša enerģētikas infrastruktūra, kas nodrošina prognozējamas izmaksas un rada priekšnoteikumus energoietilpīgu un tehnoloģiski attīstītu nozaru izaugsmei. Turklāt enerģētiskā drošība ir neatņemama valsts drošības un noturības sastāvdaļa, tāpēc jāveicina enerģētikas nozares attīstība.

Treškārt, FICIL aicina noteikt konkurētspējīgu enerģētiku un rūpniecības attīstību par prioritāti Latvijas eksporta, investīciju pievilcības un noturības stiprināšanai.

Valdībai jānodrošina konkurētspējīgas un prognozējamas enerģijas izmaksas, pietiekama tīklu jauda un infrastruktūra, kā arī ilgtermiņa regulējuma noteiktība, lai piesaistītu energoietilpīgas, uz eksportu orientētas nozares, tostarp tādas, kas īsteno dekarbonizāciju. Tirgus mehānismiem jāatbalsta rūpniecības elektrifikācija un ilgtermiņa investīcijas, nodrošinot praksē izmantojamus ilgtermiņa elektroenerģijas pirkuma līgumus (PPA), tiešās līnijas, elastības risinājumus un enerģijas uzkrāšanu. Nepieciešams mainīt līdzšinējo valsts un pašvaldību iestāžu un kapitālsabiedrību elektroenerģijas, dabasgāzes un citu kurināmo iegādes modeli. Pārmaiņām jāveicina konkurence starp komersantiem un labāka cenu risku pārvaldība, vienlaikus novēršot neplānotu budžeta izdevumu pieauguma risku, kā arī cenu un tarifu pieagumu dažādiem sabiedrības pamatpakalpojumiem.

Jāpārskata pašvaldību motivācijas sistēma, lai vietējās kopienas gūtu taustāmu finansiālu labumu no jaunas saimnieciskās darbības. Šajā kontekstā jāizvērtē iespēja novirzīt pašvaldībām ar saimniecisko darbību saistītu uzņēmumu ienākuma nodokļa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu daļu, nodrošināt taisnīgāku dabas resursu nodokļa ieņēmumu sadali un izveidot ar investīciju piesaisti saistītu infrastruktūras finansēšanas mehānismu.

Institucionālā kapacitāte jāstiprina jomās, kur tās trūkums pierādāmi kavē investīcijas, īpaši vides atļauju izsniegšanā. Valsts pārvaldei jānodrošina lēmumu pieņemšana skaidri noteiktos termiņos un atbildība par to ievērošanu. Valdībai arī jānodrošina stabila un koordinēta ilgtermiņa enerģētikas un rūpniecības politikas īstenošana dažādās institūcijās un secīgu valdību darbības laikā, izvairoties no savstarpēji konkurējošiem politikas ietvariem.

Enerģētikas sistēmas noturība jāstiprina ar decentralizāciju, dekarbonizāciju un digitalizāciju, kur centrālu lomu ieņem kiberdrošības pilnveide un stiprināšana. Prioritātēm jāietver atkarības mazināšana no atsevišķiem lieliem enerģētikas objektiem, decentralizētas enerģijas ražošanas un uzkrāšanas attīstības paātrināšana, kiberdrošības stiprināšana un kritiskās infrastruktūras fiziskā aizsardzība pret militāriem un hibrīdapdraudējumiem.

Ceturtkārt, FICIL aicina nodrošināt efektīvu, caurskatāmu un prognozējamu valsts pārvaldi, kas stiprina investoru uzticību un atbalsta uzņēmējdarbības attīstību.

Prognozējama un kvalitatīva valsts pārvalde ir viens no galvenajiem labvēlīgas investīciju vides priekšnoteikumiem. Uzņēmumu ilgtermiņa investīciju lēmumi ir atkarīgi no pārliecības par politikas pēctecību, regulējuma stabilitāti un publiskā sektora spēju savlaicīgi īstenot

pieņemtos lēmumus. Biežas politikas izmaiņas, pārmērīgs administratīvais slogs un nepietiekama institucionālā koordinācija palielina uzņēmumu izmaksas un nenoteiktību.

FICIL aicina jauno valdību pāriet no stratēģisko dokumentu izstrādes uz to konsekventu īstenošanu, nosakot izmērāmus rezultātus, skaidras prioritātes, atbildīgās institūcijas un termiņus. Sniegumā balstīta budžeta veidošana jāpapildina ar vadības kontroles funkciju, kas nodrošina izmaksu, darbības rādītāju un rezultātu uzraudzību. Atbalsta funkcijas jācentralizē, kur tas ir iespējams, vienlaikus vienkāršojot procesus un izmantojot jaunās tehnoloģijas, lai samazinātu manuālā darba apjomu, nepieciešamo darbinieku skaitu un izdevumus, saglabājot pakalpojumu kvalitāti.

Pirmajā darbības gadā valdībai jāveic uzņēmējdarbības regulējuma izvērtējums pa nozarēm, salīdzinot to ar prasībām Igaunijā un Lietuvā un identificējot tikai Latvijā noteiktās prasības un papildu pienākumus, kas ieviesti, pārņemot ES regulējumu ("gold-plating"), un rada nevajadzīgas izmaksas vai kavēšanos. Prasības, kuras nav pamatotas ar skaidrām sabiedrības interesēm vai konkrētu risku novēršanu, jāgroza vai jāatceļ. Šim izvērtējumam jāstiprina Jāņa Endziņa vadītās birokrātijas mazināšanas darba grupas darbs, nosakot skaidru atbildību un termiņus tās ieteikumu ātrai īstenošanai.

Regulatīvo smilškastu tvērums jāpaplašina, aptverot vairākas nozares un uzņēmējdarbības modeļus, kuru darbībai nepieciešama vairāku institūciju sadarbība, piemēram, autonomās piegādes. Koordinēta uzraudzība un skaidri testēšanas nosacījumi ļautu izmēģināt inovatīvus risinājumus, vienlaikus aizsargājot sabiedrības intereses. Valdībai arī jāveic nepieciešamās izmaiņas normatīvajos aktos, lai piemērotas valsts kapitālsabiedrības varētu īstenot sākotnējos publiskos akciju piedāvājumus (IPO), veicinot kapitāla pieejamību, caurskatāmību un labāku korporatīvo pārvaldību.

Politikas iniciatīvas un institucionālās reformas jāvērtē no ekosistēmas perspektīvas, ņemot vērā to ietekmi uz uzņēmumiem, publiskajām institūcijām, infrastruktūru, prasmēm un finansējumu, kā arī šo elementu savstarpējo atkarību. Turklāt politikas pēctecība ir īpaši būtiska nozarēs, kur investīciju plānošana un īstenošana aptver vairākas desmitgades, tostarp enerģētikā, būvniecībā un infrastruktūras attīstībā. Reformām jābalstās caurskatāmā dialogā ar iesaistītajām pusēm un skaidrā ekonomiskajā pamatojumā, izvērtējot to ietekmi uz Latvijas investīciju vidi un ilgtermiņa attīstības mērķiem.

Piektkārt, FICIL aicina noteikt ēnu ekonomikas apkarošanu par prioritāti, lai aizsargātu godīgu konkurenci, stiprinātu investoru uzticību un Latvijas drošību un noturību.

Efektīvai rīcībai nepieciešama prognozējama nodokļu politika, vienkāršāks regulējums, koordinēta prasību izpildes uzraudzība un caurskatāma publisko līdzekļu izmantošana. Valdībai jāpieņem prognozējams vidēja termiņa nodokļu politikas ceļvedis, jānodrošina jēgpilnas konsultācijas ar uzņēmējiem un jāvienkāršo nodokļu regulējums. Pirms nodokļu paaugstināšanas jāizvērtē iespējas uzlabot nodokļu iekasēšanu, kā arī iespējamā ietekme uz godprātīgiem uzņēmumiem un nedeklarētas saimnieciskās darbības izplatību.

Uzraudzībā prioritāri jāvēršas pret sistemātisku darba samaksas un apgrozījuma nedeklarēšanu visu lielumu uzņēmumos, stiprinot institucionālo koordināciju un risku izvērtējumā balstītu

datu apmaiņu, kā arī nosakot izmērāmus kopīgos mērķus. Mērķētas pārbaudes jāpapildina ar skaidrām vadlīnijām un iespējām labot netīši pieļautas kļūdas. Jāstiprina Valsts ieņēmumu dienesta (VID), Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja, iepirkumu uzraudzības iestāžu un tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība, nodrošinot risku izvērtējumā balstītu datu apmaiņu un nosakot izmērāmus kopīgus darbības rezultātu mērķus.

Visbeidzot, valdībai jāveicina sabiedrības izpratne par to, kā ēnu ekonomika un korupcija vājina Latvijas drošību un noturību, skaidrojot, kā godprātīga nodokļu nomaksa un korupcijas novēršana atbalsta valsts aizsardzību, kvalitatīvu izglītību, pieejamu veselības aprūpi un valsts spēju pārvarēt krīzes.

Sestkārt, FICIL aicina attīstīt kapitāla tirgu un paplašināt vietējo uzkrājumu ieguldīšanas iespējas Latvijas ekonomikā, vienlaikus veicinot valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību kotēšanu biržā un uzlabojot to pārvaldību.

Valdībai jāizstrādā un konsekventi jāīsteno vienots rīcības plāns, kas paplašina ilgtermiņa finansējuma pieejamību uzņēmumiem un infrastruktūras attīstībai. Tajā jāparedz REIT tiesiskā ietvara izveide, pensiju fondu ieguldījumu iespēju un limitu pārskatīšana, saglabājot diversifikācijas un riska pārvaldības prasības, kā arī obligāciju emisiju un institucionālo investoru līdzdalības veicināšana infrastruktūras fondos un publiskās un privātās partnerības projektos.

Būtiska plāna sastāvdaļa ir valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību sagatavošana kotēšanai biržā, ieviešot skaidru dividenžu politiku, izveidojot neatkarīgas padomes un nodrošinot starptautiskiem standartiem atbilstošu pārskatu sniegšanu. Vienlaikus jāpārskata publiskās līdzdalības pamatojums un jādiferencē pārvaldības prasības atbilstoši kapitālsabiedrību mērķiem, komerciāli orientētu uzņēmumu regulējumu tuvinot Komerclikumam un stiprinot konkurences neitralitātes uzraudzību. Iespējamam valsts ieguldījumu fondam jānodrošina profesionāla un no politiskā cikla neatkarīga pārvaldība un jāveicina uzņēmumu kotēšana. Pakāpeniska mazākuma akciju piedāvāšana biržā ļautu saglabāt valsts kontroli stratēģiski nozīmīgos uzņēmumos, piesaistīt privāto kapitālu un paplašināt ieguldījumu iespējas pensiju fondiem un iedzīvotājiem.

FICIL ir gatavs aktīvi iesaistīties valdības prioritāšu īstenošanā, nodrošinot ārvalstu investoru redzējumu, identificējot sistēmiskos šķēršļus izaugsmei un piedāvājot praktiskus, starptautiskajā pieredzē balstītus risinājumus.

Ar cieņu

Tatjana Guzņajeva
FICIL izpilddirektore

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU